Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. SZPUNAR
представено на 16 април 2015 година [1]

Дело C-4/14

Christophe Bohez
срещу
Ingrid Wiertz

(Преюдициално запитване, отправено от Korkein oikeus (Финландия)

„Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Изключени области — Семейно право — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по делата, свързани с родителската отговорност — Придружено от имуществена санкция съдебно решение относно правото на лични отношения — Изпълнение на имуществената санкция“

I – **Въведение**

1. Korkein oikeus (Върховен съд, Финландия) отправя до Съда запитване, от една страна, за прилагането на Регламент (ЕО) № 44/2001 [2] във връзка с изпълнението в една държава членка на съдебно решение, постановено в друга държава членка, когато с това решение се налага имуществена санкция с цел да се зачете право на лични отношения, и от друга страна, за условията на изпълнение на такава санкция.

2. Погледнато в по-общ план, това дело онагледява трудността да се определи приложимият за дадена имуществена санкция режим в рамките на системата за признаване и изпълнение на съдебните решения в Европейския съюз. Тази трудност има тенденцията да се задълбочава в особения случай, когато гарантираното с имуществената санкция право е родителското право на лични отношения. Именно в този контекст Съдът е приканен да отговори на отправените от запитващата юрисдикция преюдициални въпроси.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — Регламент на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32).

II – **Правна уредба**

A – *Правото на Съюза*

1. Регламент № 44/2001

3. Съгласно член 1, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001, където се урежда обхватът на този регламент:

„1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по-специално, данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

а) гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физически лица, имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, завещания и наследяване“.

4. Член 45, параграф 2 и член 49 от Регламент № 44/2001 са част от глава III, озаглавена „Признаване и изпълнение“.

5. Член 45, параграф 2 от този регламент предвижда:

„2. При никакви обстоятелства не се допуска преразглеждане на чуждестранно съдебно решение по същество“.

6. Член 49 от посочения регламент гласи:

„Чуждестранно съдебно решение, с което се нарежда периодично плащане посредством глоби, е изпълняемо в държава членка, където се иска изпълнение, само ако размерът на плащането е бил окончателно определен от съдилищата на държавата членка по произход на съдебното решение“.

2. Регламент (ЕО) № 2201/2003

7. Член 1 от Регламент № 2201/2003[3] определя обхвата на този регламент по следния начин:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

[…]

б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

3 — Регламент на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

[…]“.

8. Член 26 от този регламент гласи:

„При никакви обстоятелства не може решение да се преразглежда по същество“.

9. Що се отнася до изпълнителната сила на съдебните решения относно правото на лични отношения, член 28, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 предвижда:

„Решение, което се отнася до упражняването на родителската отговорност за дете, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение в тази държава членка и е било връчено за изпълнение, се изпълнява в друга държава членка, ако по молба на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в тази държава“.

10. За някои решения относно правото на лични отношения може да се прилага особен режим. Съгласно член 41, параграф 1, първа алинея от този регламент:

„Правото на лични отношения с детето […], предоставено с изпълняемо решение, издадено в държава членка, се признава и изпълнява в друга държава членка, без да е необходима декларация за изпълняемост и без да се предоставя каквато и да е възможност за противопоставяне на неговото признаване, ако решението е било заверено в държавата членка, която го е издала в съответствие с параграф 2“.

11. В член 47 от същия регламент се уточнява:

„1. Процедурата за изпълнение се урежда от законодателството на държавата членка по изпълнението.

2. Всяко решение, издадено от съд на [друга] държава членка и обявено за изпълняемо в съответствие с раздел 2 или заверено в съответствие с член 41, параграф 1 […], се изпълнява в държавата членка на изпълнение при същите условия, ако беше издадено в тази държава членка.

[…]“.

Б – *Белгийското право*

12. Имуществената санкция е уредена в членове 1385 bis—1385 nonies от Съдебния кодекс (наричан по-нататък „Съдебният кодекс“).

13. Съгласно член 1385 bis от Съдебния кодекс:

„По искане на някоя от страните съдът може да предвиди другата страна, ако не изпълни установеното по делото основно задължение, да заплати парична сума, наречена „имуществена санкция“, без това да засяга обезщетението за вреди, ако има такова. […]“.

14. Член 1385 ter от този кодекс гласи:

„Съдът може да определи имуществената санкция или като еднократна сума или като сума, установена за единица време или за нарушение. В последните два случая съдът може да определи и размер, над който осъждането с имуществените санкции преустановява своето действие“.

15. Член 1385 quater от посочения кодекс предвижда:

„На страната, в чиято полза е постановено съдебното решение, се дължи цялата натрупана сума от имуществената санкция. Тя може да бъде събрана по принудителен ред на основание на това решение. […]“.

16. Член 1385 quinquies от същия кодекс гласи:

„Съдът, определил тази санкция, може по искане на длъжника да я отмени, да отсрочи плащането ѝ за определен от него по-късен момент или да намали размера ѝ, ако длъжникът трайно или временно не е в състояние да изпълнява изцяло или частично основното задължение. Съдът не може да отмени или намали имуществената санкция, ако тя е трябвало да бъде платена преди да настъпи невъзможността за изпълнение“.

17. Тъй като изпълнителното основание, позволяващо събирането на имуществената санкция, е съдебното решение, с което тя се постановява (член 1385 quater от Съдебния кодекс), ползващото се от нея лице не бива да получи определяне на имуществената санкция преди изпълнението.

18. В случай на оспорване от длъжника лицето, на което се дължи имуществената санкция, трябва да докаже твърдените пропуски. Тогава съдът по изпълнението следва да прецени дали условията за имуществената санкция са изпълнени.

B – *Финландското право*

19. Във финландското право имуществената санкция, налагана с оглед зачитането на правото на лични отношения, е уредена със Закона за изпълнението на решения относно родителските грижи и правото на лични отношения (Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki, наричан по-нататък „TpL“) и доколкото е приложимо, със Закона за имуществените санкции (Uhkasakkolaki, наричан по-нататък „Законът за имуществените санкции“).

20. В производството по дело, което е свързано с осъществяването на правото на лични отношения и е образувано след постановяване на решение относно това право, съгласно член 16, параграф 2 от TpL съдът може да задължи ответника да се съобрази с това решение под страх от имуществена санкция.

21. Определената имуществена санкция по принцип е еднократна. В особени случаи обаче тя може да бъде и периодична (член 18, параграфи 1 и 2 от TpL).

22. Имуществената санкция във всички случаи се плаща на държавата, а не на противната страна по делото.

23. Съдът може, въз основа на подадена нова молба, да разпореди плащането на определената имуществена санкция, ако счете тази молба за обоснована. Плащането на имуществената санкция не може да бъде разпоредено, ако задълженото лице докаже, че е имало основателна причина да не изпълни задължението си, или когато задължението е било изпълнено, преди да бъде постановено решението, с което се разпорежда плащането (член 19, параграфи 1 и 2 от TpL).

24. Съдът може да наложи по-ниска от определената имуществена санкция, ако основното задължение е изпълнено в основната си част или ако платежоспособността на задълженото лице е намаляла значително или е налице друга основателна причина за намаляване на имуществената санкция (член 11 от Закона за имуществените санкции).

25. Съгласно член 12, параграф 2 от Закона за имуществените санкции органът, наложил имуществената санкция, може да отмени предходното си решение и да преразгледа делото изцяло или отчасти, ако обстоятелствата са се променили, ако са налице нови обстоятелства от съществено значение или ако предходното решение се основава на явно неправилно прилагане на закона.

III – **Фактите в спора в главното производство, преюдициалните въпроси и производството пред Съда**

26. От акта за преюдициално запитване е видно, че на 16 май 1997 г. г-н Christophe Alfons Adrien Bohez и г-жа Ingrid Wiertz сключват брак в Белгия, от който имат две деца. Двойката се развежда през 2005 г. и г-жа Wiertz се мести във Финландия.

27. На 28 март 2007 г. първоинстанционният съд в Гент, Белгия, постановява решение относно родителските грижи, местоживеенето, правото на лични отношения с и издръжката на децата (наричано по-нататък „решението от 28 март 2007 г.“). Същевременно с цел зачитане на предоставеното на г-н Bohez право на лични отношения в решението си съдът предвижда имуществена санкция. По силата на това решение на г-н Bohez следва да се плаща сумата от 1 000 EUR на дете за всеки ден за лично виждане, в който детето не му е било предадено. Максималният размер на имуществената санкция е определен на 25 000 EUR.

28. Г-н Bohez иска от финландските юрисдикции да осъдят г-жа Wiertz да му заплати постановената в решението от 28 март 2007 г. имуществена санкция, а именно 23 398,69 EUR, поради несъстоялите се посещения или да обяви това решение за изпълняемо във Финландия. В подкрепа на искането си той изтъква пред Itä-Uudenmaan käräjäoikeus (първоинстанционен съд, Itä Uusimaa), че множество посещения не са се състояли, така че максималният размер на определената в това решение имуществена санкция вече е бил достигнат. Като изхожда от факта, че съгласно белгийското право имуществената санкция се събира директно от органите по изпълнението, без да е необходимо ново съдебно производство, г-н Bohez е на мнение, че искането му трябва да се счита за целящо събирането на изискуемо парично вземане и следователно за попадащо в обхвата на Регламент № 44/2001.

29. Г-жа Wiertz пък възразява, че задължението за плащане не е било окончателно потвърдено от белгийската юрисдикция и че следователно решението не подлежи на принудително изпълнение. Нито един орган не бил установил наличието на пропуски, които да доведат до задължението за плащане на имуществената санкция. Г-жа Wiertz изтъква също, че изобщо не е възпрепятствала предвидените в решението от 28 март 2007 г. посещения.

30. С решение от 8 март 2012 г. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus установява, че искането се отнася не до изпълнението на решение относно правото на лични отношения, а само до събирането на имуществена санкция, наложена с оглед зачитането на решението от 28 март 2007 г. Оттук посочената юрисдикция заключава, че доколкото се отнася до изпълнението на решение, определящо парично задължение, това искане попада в обхвата на Регламент № 44/2001. Като отбелязва обаче, че решението от 28 март 2007 г. предвижда — в разрез с изискванията по член 49 от Регламент № 44/2001 — само периодична имуществена санкция, чийто окончателен размер не е бил определен, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus обявява искането на г-н Bohez за недопустимо.

31. С решение от 16 август 2012 г. Helsingin hovioikeus (апелативен съд, Хелзинки) потвърждава отхвърлянето на искането на г-н Bohez като недопустимо. В мотивите си обаче излага анализ, различен от този на първоинстанционната юрисдикция. Като счита, че искането се вписва в рамките на изпълнението на решение относно правото на лични отношения, този съд постановява, че с оглед на член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001 то попада в обхвата не на този регламент, а на Регламент № 2201/2003. Ето защо, съгласно член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, според него процедурата за изпълнение в случая се урежда от финландското право, т.е. от TpL.

32. Г-н Bohez обжалва пред Korkein oikeus, като иска да се отмени решението на Helsingin hovioikeus, и отново излага исканията си, направени в първоинстанционното производство.

33. При тези условия, с решение от 31 декември 2013 г., постъпило в секретариата на Съда на 6 януари 2014 г., Korkein oikeus решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Член 1, параграф 2 от Регламент [№ 44/2001] следва ли да се тълкува в смисъл, че делата относно изпълнението на имуществена санкция (astreinte), която е определена в съдебен спор, засягащ родителските грижи и правото на лични отношения, с цел да се гарантира изпълнението на основното задължение, не попадат в приложното поле на този регламент?

2) Ако горепосочените дела попадат в приложното поле на Регламент [№ 44/2001], член 49 от този регламент следва ли да се тълкува в смисъл, че определената съответно за ден имуществена санкция — която в държавата членка по произход подлежи на непосредствено изпълнение за определения ѝ размер, но окончателният ѝ размер може да бъде изменен въз основа на молба или на твърдение на лицето, което трябва да плати санкцията — подлежи на изпълнение в [друга] държава членка едва след като размерът ѝ е отделно окончателно определен в държавата членка по произход?

3) Ако горепосочените дела не попадат в приложното поле на Регламент [№ 44/2001], как следва да се тълкува член 47, параграф 1 от Регламент [№ 2201/2003]: в смисъл, че към изпълнителните и обезпечителните мерки, които се отнасят до родителските грижи и правото на лични отношения, се прилага процедурата за изпълнение по смисъла на тази разпоредба, т.е. процедура, за която определящо е законодателството на държавата членка по изпълнението, или пък че тези мерки могат да бъдат част от решението относно родителските грижи и правото на лични отношения, което съгласно Регламент [№ 2201/2003] подлежи на изпълнение в другата държава членка?

4) Ако изпълнението на имуществена санкция се иска в друга държава членка, необходимо ли е размерът на подлежащата на изпълнение имуществена санкция да е бил отделно окончателно определен в държавата членка, в която е постановено решението, дори и Регламент [№ 44/2001] да не се прилага при изпълнението?

5) Ако имуществена санкция (astreinte), определена с оглед зачитането на правото на лични отношения, подлежи на изпълнение в друга държава членка, без размерът на подлежащата на изпълнение имуществена санкция да е бил отделно окончателно определен в държавата членка по произход:

   а) за изпълнението на имуществената санкция необходимо ли е все пак да се провери дали правото на лични отношения е било възпрепятствано по причини, които задължително е трябвало да се вземат предвид с оглед правата на детето, и

б) кой съд тогава е компетентен да провери тези обстоятелства, и по-точно:

i) компетентността на съда на държавата по изпълнението във всички случаи ли се свежда до проверка дали твърдяното възпрепятстване на правото на лични отношения между деца и родител се дължи на причина, която изрично следва от решението по съществото на спора, или

ii) от защитените в Хартата на основните права на Европейския съюз права на детето следва ли, че съдът на държавата по изпълнението има по-широко правомощие или задължение за проверка дали правото на лични отношения е било възпрепятствано по причини, които задължително е трябвало да се вземат предвид с оглед закрилата на правата на детето?“.

34. Писмени становища представят страните в главното производство, финландското, испанското и литовското правителство, както и Европейската комисия.

35. В съдебното заседание от 8 януари 2015 г. са изслушани и устните становища на г-н Bohez, на финландското правителство и на Комисията.

IV – **Анализ**

36. Преюдициалното запитване на Korkein oikeus по същество поставя два проблема, свързани с изпълнението в една държава членка на съдебно решение, постановено в друга държава членка, когато с него се определя — с оглед зачитането на правото на лични отношения, както е постановено от съда по произход — периодична имуществена санкция[4]. Първият проблем се отнася до приложимия за такава имуществена санкция регламент, а вторият — до условията за нейното изпълнение.

37. В този смисъл ми се струва необходимо най-напред да разгледам винаги деликатния въпрос за квалификацията на имуществената санкция в белгийското и във финландското право, за да определя в настоящия случай режима, приложим за такава мярка в рамките на системата за признаване и изпълнение на съдебните решения в Съюза.

A – *Предварителни бележки за правната природа на имуществената санкция*

38. Най-напред държа да припомня, че само запитващата юрисдикция е компетентна да установява и преценява фактите по спора, с който е сезирана, както и да тълкува и прилага националното право[5].

4 — В случая размерът е определен за всеки случай на неизпълнение и за всяко отделно дете, като същевременно включва максимален праг. Вж. точка 27 от настоящото заключение.

5 — Решение Econord (C-182/11 и C-183/11, EU:C:2012:758, т. 21).

39. При това положение следва да се отбележи, първо, че имуществената санкция е позната в редица държави членки система[6], в това число и имуществената санкция, гарантираща правото на лични отношения[7]. Сравнението на националните законодателства, уреждащи този вид санкция, разкрива множество сходства, но и големи различия[8]. Такъв е именно случаят с белгийското и финландското законодателство, разглеждани в спора в главното производство[9].

40. Второ, що се отнася до сходствата между тези две национални законодателства, от акта за преюдициално запитване е видно, че имуществената санкция е акцесорна спрямо основното задължение, че трябва да бъде разрешена от съд[10] и че с нея се упражнява финансов натиск върху длъжника, за да изпълни постановеното срещу него съдебно решение. Всъщност във финландското и в белгийското право[11] имуществената санкция има принудителен характер и е дължима поради самото неизпълнение на съдебното решение. Следователно именно този принудителен характер я доближава до мярка по изпълнението[12].

41. Трето, що се отнася до различията, от акта за преюдициално запитване личи, че несходствата между финландското и белгийското законодателство засягат най-вече, от една страна, процедурата, водеща до налагането и изпълнението на имуществената санкция, и от друга, определянето на получателя на дължимите на нейно основание парични суми[13].

6 — Вж. членове 1050 и 1050[1] от полския Граждански процесуален кодекс, членове 709 и 711 от испанския Граждански процесуален кодекс, членове L 131-1—131-4 от френския Граждански процесуален изпълнителен кодекс и § 888 от германския Граждански процесуален кодекс. Вж. по-специално *Grzegorczyk*, P. Egzekucja świadczeń polegających na wykonaniu lub zaniechaniu czynności w państwach europejskich. —In: Proces Cywilny. Nauka, kodyfikacja, praktyka, *Grzegorczyk*, P., *Knoppek*, K. et Walasik, M. (eds), Warszawa, 2012, p. 1021—1055 и *Ramien*, O. Rechtsverwirklichung durch Zwangsgeld. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 1992.

7 — Вж. членове 598[15] и 598[16] от полския Граждански процесуален кодекс.

8 — С изключение на белгийското, люксембургското и нидерландското законодателство, които в този аспект са идентични. Вж. *Payan*, G., Droit européen de l'exécution en matière civile et commerciale. Éditions Bruylant, Bruxelles, 2012, p. 172—184. Всъщност разпоредбите относно имуществената санкция произхождат от Закона от 31 януари 1980 г. за одобряване на Конвенцията на Бенелюкс за единен закон за имуществените санкции, както и от приложението (Единен закон за имуществените санкции), подписани в Хага на 26 ноември 1973 г. (*Moniteur belge* от 20 февруари 1980 г., стр. 2181).

9 — Сходствата и различията, съществуващи между приложимите за имуществените санкции национални законодателства, вече са изтъкнати в различни обяснителни доклади, издадени във връзка с Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“) и с Регламент № 44/2001. Вж. в това отношение изготвения от г-н Schlosser Доклад относно Конвенцията за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия към Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, както и към Протокола за нейното тълкуване от Съда, подписана в Люксембург на 9 октомври 1978 г. (ОВ C 59, 1979 г., стр. 132), и доклада относно прилагането на Регламент № 44/2001 в държавите членки (доклада от Хайделберг), съставен от *Hess*, B., *Pfeiffer*, T. и *Schlosser*, P., Мюнхен, 2007 г. В това отношение вж. и Обяснителния доклад за Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, подписана в Лугано на 30 октомври 2007 г. (ОВ C 319, 2009 г., стр. 46).

10 — Вж. член 1385 bis от Съдебния кодекс и член 16, параграф 2 от TpL.

11 — Белгийското право определя имуществената санкция като „осъдително решение да се заплати парична сума, постановявано акцесорно от съда, с цел да се упражни натиск върху длъжника, така че той да изпълни произнесеното срещу него осъдително решение“. Вж. *Van Ommeslaghe*, P. Les obligations — Examen de jurisprudence (1974—1982) — Les obligations. — Revue critique de jurisprudence belge, 1986, № 94, p. 198 и *Van Compernolle*, J. L'astreinte. Ed. Larcier, 2007, p. 33. Ето защо според белгийската доктрина имуществената санкция е „средство за принуда, запазена за съда, с цел да накара адресата да спази отправеното му разпореждане“. Вж. *Moreau-Margrève*, I. L'astreinte. — Annuaire de droit de Liège, 1982, p. 14.

12 — Френската доктрина квалифицира имуществената санкция като „косвена“ или „доброволна“ мярка по изпълнението. Всъщност тя се отличава от мерките за принудително изпълнение по това, че те позволяват на кредитора да получи дължимото му при липсата изобщо на сътрудничество от страна на длъжника, докато упражняваният с имуществената санкция финансов натиск върху последния има за цел да го насърчи доброволно да пристъпи към изпълнението. В това отношение неплащането на дължимите на основание имуществената санкция суми може да накара кредиторите да използват мерки за принудително изпълнение, за да се стигне до събирането. Вж. в този смисъл *Payan*, G., op. cit., стр. 172. Някои автори квалифицират имуществената санкция като норма, която следователно не произтича от териториалността на принудата, характеризираща особения режим на принудителното изпълнение. Вж. *Cuniberti*, G. Quelques observations sur le régime de l'astreinte en droit international privé. — Gazette du Palais, 2009, № 332, p. 2 et sq.

13 — Налице е несходство между националните законодателства и що се отнася до обхвата на имуществената санкция. В някои законодателства, по-специално в белгийското, люксембургското и нидерландското, ако основното задължение е задължение за плащане на парична сума, имуществена санкция не може да бъде налагана. В това отношение, колкото до белгийското право, вж. член 1385 bis от Съдебния кодекс. Обратно, във френското право имуществената санкция по принцип може да се налага, когато произтичащото от изпълнителния титул задължение не е само задължение за действие или за бездействие, но и задължение за плащане на парична сума. Вж. *Payan*, G., op. cit., стр. 177.

42. На първо място, колкото до процедурата, водеща до налагането и изпълнението на имуществена санкция, различията се отнасят главно до формата на изискването и до условията и реда за определяне. От акта за преюдициално запитване всъщност личи, че в белгийското право механизмът на имуществената санкция, приложим и в областта на правото на лични отношения, изключва каквато и да е процедура за определяне [14]. Иначе казано, ползващото се лице не бива да получи, преди изпълнението, съдебното определяне на имуществената санкция [15]. Всъщност съгласно член 1385 quater от Съдебния кодекс имуществената санкция е окончателна и основанието за изискуемостта ѝ е съдебното решение, с което се налага. По силата на това решение, когато след връчването му посочените в него условия са изпълнени, имуществената санкция е дължима изцяло и може да бъде събрана, без да е необходимо ново съдебно решение [16], включително в случаите, когато размерът ѝ трябва да бъде определен за единица време, например на ден, или за нарушение [17]. По силата на член 1385 quinquies от Съдебния кодекс преразглеждането на имуществената санкция се урежда от принципа, че тя може да бъде отменяна, изменяна или намалявана само от разпоредилия я съд по съществото на спора и размерът, посочен в решението, което я налага, не може да бъде намаляван с обратно действие [18].

43. За сметка на това съгласно твърденията на запитващата юрисдикция и на финландското правителство във финландското право предвидената в член 16 от TpL имуществена санкция има за цел да насърчи организирането на срещи между детето и молителя в съответствие с решението относно правото на лични отношения. Решението, с което се разпорежда плащането на имуществената санкция, се постановява след основното решение и предполага образуването на ново производство по инициатива на молителя [19]. Всъщност само в случай на оспорване от страна на дължащото имуществената санкция лице съдът по изпълнението следва да провери наличието на пълно или частично неизпълнение от това лице на основното му задължение [20], както и евентуални обосноваващи това причини. Съгласно член 19, параграф 2 от TpL плащането на имуществената санкция не може да бъде разпоредено, ако задълженото лице докаже, че е имало основателна причина, попречила му да изпълни задължението си, или когато задължението е било изпълнено, преди да бъде постановено решението, с което се разпорежда плащането [21]. За разлика от белгийското право финландското право позволява на съда да преразгледа размера на имуществената санкция и да го намали, ако основното задължение е изпълнено в основната си част или ако платежоспособността на задълженото лице е намаляла значително или е налице друга основателна причина за намаляване на имуществената санкция [22].

14 — В националното право това изключение се отнася както за съда по съществото на спора, така и за съдия-изпълнителя. Вж. *Van Compernolle*, J., op. cit., стр. 38 и 77.

15 — Преследваната страна може обаче да оспори прилагането на имуществената санкция пред съдия-изпълнителя съгласно член 1498 от Съдебния кодекс. Пак там, стр. 78.

16 — Вж. решение от 25 септември 2000 г. на белгийския Cour de cassation. Вж. и *Van Compernolle*, J., op. cit., стр. 38.

17 — Тежестта на доказване, че условията за изискуемостта на имуществената санкция са изпълнени, е възложена на ползващото се от нея лице. В случай на оспорване това доказване най-често трябва да се извърши пред съдия-изпълнителя. Той осъществява последващ контрол за наличието на неизпълнение на основното задължение, както и за редовността на мярката по изпълнението, чрез проверка на условията за изискуемост на имуществената санкция. Вж. *Van Compernolle*, J., op. cit., стр. 38 и 78.

18 — Вж. член 598[16] , параграф 1, второ изречение от полския Граждански процесуален кодекс: „[в] изключителни случаи съдът може да измени размера на имуществената санкция, споменат в член 598[15], ако е настъпила промяна в обстоятелствата“.

19 — От акта за преюдициално запитване е видно, че молителят е този, който трябва да представи доказателства за пречките, поставени от насрещната страна пред правото на лични отношения.

20 — Вж. член 19, параграф 1 от TpL.

21 — От акта за преюдициално запитване е видно, че основателна причина по смисъла на тази разпоредба са по-специално болест на детето, възпрепятстваща правото на лични отношения, неявяването на родителя с право на лични отношения навреме според уговорката, за да вземе детето, или отказът на достатъчно порасналото дете да поддържа лични отношения. Съдът е длъжен служебно да отчете релевантните обстоятелства, които са в интерес на детето.

22 — Вж. член 11 от Закона за имуществените санкции.

44. На второ място, що се отнася до определянето на ползващото се от дължимата на основание на имуществената санкция сума лице, от акта за преюдициално запитване личи, че съгласно белгийското право тази сума се предоставя на кредитора в съответствие с член 1385 quater от Съдебния кодекс [23], докато съгласно финландското право тя се изплаща на държавата [24].

45. Ще премина по-нататък към анализа на двата проблема, поставени с настоящото преюдициално запитване и упоменати в точка 36 от настоящото заключение: кой е приложимият в спора по главното производство регламент и кои са условията за изпълнение на имуществената санкция?

Б – *По приложимостта на Регламент № 44/2001*

46. Що се отнася до първия преюдициален въпрос — чиято цел е да се установи дали съдебно решение, постановено в Белгия и придружено от имуществена санкция като разглежданата в главното производство, за да се гарантира упражняването на право на лични отношения, подлежи на изпълнение във Финландия на основание на Регламент № 44/2001 — г-жа Wiertz, правителствата на всички встъпили държави членки и Комисията твърдят неприложимост на този регламент.

47. От акта за преюдициално запитване е видно, че що се отнася до това кой регламент е приложим, изразените от Korkein oikeus съмнения се основават на факта, че задължението, чието изпълнение се иска, а именно плащането на имуществена санкция, представлява парично вземане, свързано с правото на лични отношения. Макар тази юрисдикция да счита, че имуществена санкция от този вид поначало не попада в обхвата на Регламент № 44/2001, тя при все това има съмнения относно изпълнението ѝ в рамките на Регламент № 2201/2003.

48. За отговора на първия преюдициален въпрос ми се струва необходимо да проверя дали при тълкуването на член 1 от Регламент № 44/2001 имуществена санкция като разглежданата в главното производство отговаря на критериите, изведени от практиката на Съда.

49. В това отношение най-напред следва да се припомни, че доколкото Брюкселската конвенция е заменена с Регламент № 44/2001 [25] в отношенията между държавите членки [26], тълкуването, което Съдът е дал на тази конвенция, продължава да важи за съответните разпоредби на Регламента [27]. Освен това от съображение 19 от Регламент № 44/2001 следва, че трябва да се гарантира приемственост в тълкуването между Брюкселската конвенция и посочения регламент.

50. В решение Realchemie Nederland [28] Съдът посочва, че приложното поле на Регламент № 44/2001, както и това на Брюкселската конвенция, е ограничено до понятието „граждански и търговски дела“, както е установено в член 1, параграф 1 от същия [29]. Така съгласно член 1, параграф 2, буква а) Регламентът не се прилага по отношение на имуществените права,

23 — Вж. и *Payan*, G., op. cit., стр. 181.

24 — Такъв е случаят и в германското право, съгласно което приходите от имуществената санкция се внасят в държавната хазна. Вж. решение на Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) от 2 март 1983 г. — IVb ARZ 49/82. Вж. също *Hüßtege*, R. Zivilprozessordnung. — In: *Thomas*, H. et *Putzo*, H. (ed.), 29. ed., München, 2008, § 888, point. 15; *Stöber*, K. Zivilprozessordnung. — In: *Zöller*, R. (ed.), 28. ed., Köln, 2010, § 888, point. 13.

25 — Вж. член 68, параграф 1 от Регламент № 44/2001.

26 — За Кралство Дания вж. Споразумението между Европейската общност и Кралство Дания относно компетентността и признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, подписано в Брюксел на 19 октомври 2005 г. (ОВ L 299, стр. 62; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 208).

27 — Решения Draka NK Cables и др. (C-167/08, EU:C:2009:263, т. 20), SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, т. 22), German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, т. 27), Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, т. 38), Sapir и др. (C-645/11, EU:C:2013:228, т. 31) и Sunico и др. (C-49/12, EU:C:2013:545, т. 32).

28 — C-406/09, EU:C:2011:668, т. 39.

29 — Пак там, т. 39.

произтичащи от брачни правоотношения. В това отношение финландското, испанското и литовското правителство и Комисията посочват, че именно с цел частичното запълване на тази празнота е бил приет Регламент № 2201/2003, приложим за съдебните решения, постановявани по делата, свързани с родителската отговорност [30], който, видно от член 1, параграф 2, буква а) от същия, включва правото на лични отношения [31].

51. Колкото до въпроса дали даден спор попада или не в приложното поле на Регламент № 44/2001, Съдът е приел, че това поле трябва да се определи главно въз основа на елементите, които характеризират естеството на правоотношенията между страните по спора или неговия предмет [32]. Що се отнася в частност до привременните мерки, Съдът счита, че тяхната принадлежност към приложното поле на Регламент № 44/2001 се определя не от собственото им естество, а от естеството на правата, чиято защита те осигуряват [33].

52. В случая съгласно член 1385 bis от Съдебния кодекс разглежданата в спора по главното производство имуществена санкция, както посочих в точка 40 от настоящото заключение, е акцесорна спрямо основното задължение. В конкретния случай основното задължение налага на г-жа Wiertz да позволява на г-н Bohez да упражнява предоставеното му право на лични отношения.

53. В рамките на изпълнението на решение на юрисдикция, с което се осъжда на плащане на глоба с оглед спазването на съдебно решение по гражданско или търговско дело, Съдът уточнява, че естеството на това право на изпълнение зависи от естеството на субективното право, за чието нарушаване е било разпоредено изпълнението [34], т.е. в случая — правото на лични отношения на г-н Bohez.

54. Оттук според мен следва, че събирането на имуществена санкция като разглежданата по главното производство не попада в приложното поле на Регламент № 44/2001. Всъщност, от една страна, тази имуществена санкция е акцесорна и е тясно свързана с правото на лични отношения, чието изпълнение гарантира, и от друга страна, въпросите относно това право са изключени от Регламент № 44/2001.

55. Ето защо предлагам на Съда да отговори на първия преюдициален въпрос в смисъл, че съдебното решение, което е постановено в една държава членка и е придружено от имуществена санкция с цел да се гарантира упражняването на право на лични отношения, не подлежи на изпълнение в друга държава членка на основание на Регламент № 44/2001.

56. С оглед на отговора, който предлагам да се даде на първия преюдициален въпрос, не е необходимо да се отговаря на втория.

30 — Член 1, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003.

31 — Що се отнася до причините, обосновали изключването на въпросите, свързани със статута на физическите лица от Брюкселската конвенция, в изготвения от г-н P. Jenard Доклад за Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ C 59, 1979 г., стр. 10) се посочва, че „[н]езависимо какви са били избраните правила за компетентност — ако се предположи, че комитетът е могъл да постигне уеднаквяване на въпросните правила в тази сфера — различията в тези области на съществуващите законодателни системи, по-специално на стълкновителните норми, са били такива, че е било трудно на етапа на производството по екзекватура да се направи отказ от контрола на тези правила“. [неофициален превод]

32 — Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, т. 39 и цитираната съдебна практика).

33 — Пак там, т. 40.

34 — Вж. по аналогия решение Realchemie Nederland (EU:C:2011:668, т. 42).

B – *По условията за изпълнение на имуществената санкция в рамките на Регламент № 2201/2003*

57. С третия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да установи дали, доколкото гарантира изпълнението на съдебно решение относно правото на лични отношения, имуществената санкция трябва да се разглежда като мярка по изпълнението и на това основание, като вписваща се в рамките на процедурата за изпълнение на правото на лични отношения, която съгласно член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 се урежда от националното право, или дали имуществената санкция е съставна част от решението относно правото на лични отношения и на това основание, подлежи на непосредствено изпълнение по силата на Регламент № 2201/2003.

58. За да отговоря на този въпрос, на първо място, ще анализирам правната природа на имуществената санкция в светлината на системата за признаване и изпълнение на съдебните решения в Съюза. На второ място, ще проверя дали имуществена санкция като разглежданата по главното производство е съставна част от съществото на решението относно правото на лични отношения или дали, обратното, може да бъде обособена като самостоятелно задължение.

1. По правната природа на имуществената санкция в светлината на системата за признаване и изпълнение на съдебните решения в Съюза

59. Най-общо, както бе споменато в точка 39 от настоящото заключение, имуществената санкция е инструмент, прилаган в редица държави членки. Тя има за цел да осигури изпълнението на задължение, което в случая по главното производство се състои в зачитането на правото на лични отношения. Ето защо тя е акцесорна и се основава на постулата, че перспективата за плащане на значителна сума би трябвало да насърчи задълженото лице доброволно да изпълни задължението си. Всъщност, както вече споменах, този аспект на имуществената санкция я доближава до мярка по изпълнението.

60. Отделните етапи на прилагане на имуществената санкция ясно показват сложността ѝ и позволяват по-добре да се разбере нейната природа. Всъщност всеки от тези етапи — а именно постановяването на основното задължение, с което се налага имуществената санкция, определянето на действително изчисления размер и неговото доброволно или принудително събиране — може да бъде подчинен на различни правила и процедури[35]. Сложността на имуществената санкция обаче се откроява още повече, когато контекстът на приемане на мярката е трансграничен[36].

61. Този последен аспект — трансграничният — обяснява по-специално трудността да се определи приложимият за имуществената санкция режим в рамките на системата за признаване и изпълнение на съдебните решения в Съюза — положение, което е налице в случая по главното производство.

62. С оглед на гореизложените съображения определящият въпрос е за правната природа на имуществена санкция като разглежданата в главното производство.

35 — Вж. в този смисъл заключението на генералния адвокат Cruz Villalón по дело DHL Express France (C-235/09, EU:C:2010:595, т. 47 и 48).

36 — Пак там (т. 47 и 48).

2. Имуществената санкция като съставна част от същността на решението относно правото на лични отношения

63. Ще си позволя да започна своя анализ с въпрос: трябва ли да се счита, че разглежданата по главното производство имуществена санкция е съставна част от същността на решението относно правото на лични отношения или, напротив, че може да бъде обособена като самостоятелно задължение?

64. По отношение на случая в главното производство съм на мнение, че такава имуществена санкция е съставна част от същността на решението относно правото на лични отношения.

65. В този смисъл държа най-напред да уточня, че от акта за преюдициално запитване следва, че наложената от белгийската юрисдикция имуществена санкция е предназначена да осигури изпълнението на решение относно правото на лични отношения. Тя е определена от съда на държавата членка по произход едновременно с решението по същество и следователно е акцесорна. Това е първият етап от нейното прилагане, както е споменато в точка 60 от настоящото заключение, а именно — постановяването на основното задължение, с което се налага тази санкция.

66. В съдебното заседание Комисията правилно подчерта, че разглежданият случай, а именно изпълнението в друга държава членка на решение относно правото на лични отношения, което е придружено от определена имуществена санкция, не бива да се бърка със случая, когато юрисдикцията на държавата членка по произход приема решение относно правото на лични отношения, но не го придружава със санкция[37]. В този хипотетичен случай последващото налагане на имуществена санкция от юрисдикцията на държавата членка по изпълнението несъмнено би се уреждало от член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 и би било подчинено на законодателството на държавата членка по изпълнението. Член 26 от този регламент обаче забранява преразглеждането по същество на решението относно правото на лични отношения.

67. По-нататък, искам дебело да подчертая — както е видно от акта за преюдициално запитване и от писменото становище на Комисията — че изпълнението на разглежданата по спора в главното производство имуществена санкция предполага родителят, с когото детето живее, да не е изпълнил задължението си да сътрудничи за упражняването на въпросното право на лични отношения. В този смисъл споделям довода на финландското, испанското, литовското правителство и на Комисията, че имуществената санкция е съставна част от решението относно правото на лични отношения. Следователно е логично да се приеме, че по принцип тя има същата изпълнителна сила като самото решение относно правото на лични отношения, както е предвидено в Регламент № 2201/2003.

68. Обратно, ако в настоящия случай се приемеше тълкуването на финландското правителство, съгласно което имуществената санкция се вписва в рамките на процедурата за изпълнение по смисъла на член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, тази санкция нямаше да може да бъде нито призната, нито изпълнена на основание на цитирания регламент, а щеше да бъде подчинена на правото на държавата членка по изпълнението[38], както самото това правителство изтъква. В този случай би имало риск имуществената санкция, наложена от юрисдикцията на държавата членка по произход (в настоящия случай, белгийската юрисдикция) с цел да се

37 — Държа да подчертая, че по принцип, когато юрисдикцията на държавата по произход постанови имуществена санкция, за да гарантира основно задължение, а именно правото на лични отношения, в решение, последващо това, с което се постановява посоченото право, акцесорността на санкцията се запазва. Следователно тя не може да се урежда от член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

38 — Струва ми се, че предвид тезата на финландското правителство, че имуществената санкция е съставна част от решението относно правото на лични отношения, тези доводи се оказват противоречиви.

гарантира упражняването на правото на лични отношения, да се окаже лишена от ефект, при все че става въпрос за мярка, чиято цел е да се гарантира упражняването на въпросното право. Следователно принудителният характер на имуществената санкция би се ограничил единствено до държавата членка по произход.

69. Ето защо съм склонен да направя извод, че имуществена санкция, която е съставна част от решението относно правото на лични отношения, като разглежданата по главното производство, по тази причина подлежи на непосредствено изпълнение на основание на Регламент № 2201/2003 и не може да се счита за мярка по изпълнението, вписваща се в рамките на процедурата за изпълнение по смисъла на член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

Г – *По определянето на имуществената санкция в рамките на Регламент № 2201/2003: прилагане по аналогия на член 49 от Регламент № 44/2001*

70. С четвъртия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали, преди да бъде изпълнена в държавата членка, където се иска изпълнението, имуществената санкция трябва да бъде предмет на ново съдебно решение в държавата членка по произход, за да бъде окончателно определен размерът ѝ от съда на тази държава членка.

71. От писмените становища на финландското и на литовското правителство личи, че те считат такава намеса на съда на държавата членка по произход за ненужна, тъй като изпълнението на имуществената санкция при всички положения се урежда от националните норми на държавата членка по изпълнението в рамките на член 47, параграф 1 от Регламент № 2201/2003. Испанското правителство и Комисията пък изтъкват в становищата си, че липсата в Регламент № 2201/2003 на правило като съдържащото се в член 49 от Регламент № 44/2001 следва да бъде преодоляна чрез прилагането по аналогия на тази разпоредба.

72. Съгласен съм с втората позиция.

73. Действително изискването за определяне на имуществената санкция не е предвидено в Регламент № 2201/2003. В случая обаче прилагането по аналогия на член 49 от Регламент № 44/2001 заслужава да бъде анализирано [39]. Всъщност законодателят на Съюза споменава имуществената санкция единствено в рамките на член 49 от Регламент № 44/2001 [40]. Намесата на законодателя на Съюза в тази област има за резултат постановените в една държава членка съдебни решения, с които се налага такава мярка, да „подлежат на изпълнение на територията на друга държава [членка] само ако размерът на сумите е окончателно определен от съдилищата на държавата по произход“ [41] [неофициален превод]. Следователно прилагането на

39 — Вж. *Magnus*, U. et *Mankowski*, P. Introduction. — Brussels II bis Regulation, *Magnus*, U. et *Mankowski*, P. (eds), Sellier European Law Publishers, 2012, p. 32: „[it] ought to be stressed again that it would be foolish to dispose lightly of the treasure contained in the Brussels I regime and the experiences made in that realm. Prospective adventure trips might turn into entertainment journeys where Brussels I has already paved the ways“.

40 — Трудностите за тълкуването на член 49 от Регламент № 44/2001 относно понятието „имуществена санкция“ в различните национални законодателства са накарали някои автори да считат, че това понятие трябва да получи „самостоятелно тълкуване“, съсредоточено върху функцията на този инструмент, а именно „осъждането или заплахата от осъждане на някоя от страните да плати парична сума, за да се съобрази съдебно решение, постановено по гражданско или търговско дело“. Вж. *Guinchard*, E. Procédures civiles d'exécution en droit international privé. — In: *Guinchard*, S. et *Moussa*, T. (dir.), Droit et pratique des voies d'exécution, Dalloz, 7. ed., 2012, p. 2172 et 2192.

41 — Това условие е било възприето в член 43 от Брюкселската конвенция. Вж. доклада, изготвен от г-н P. Jenard, op. cit,, стр. 54. Това решение е било възприето и в Конвенцията от Лугано от 16 септември 1988 г. и възпроизведено в член 49 от новата Конвенция от Лугано от 30 октомври 2007 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 339, 2007 г., стр. 1).

този член е подчинено на определянето на имуществената санкция[42]. Иначе казано, член 49 от Регламент № 44/2001 не позволява имуществената санкция да се определя в държава членка, различна от тази, в която тя е била постановена[43]. Ето защо съдебните решения, с които се постановява имуществена санкция, чийто размер не е бил „окончателно определен“ в държавата членка по произход, са изключени от прилагането на принципа на свободно движение на съдебните решения по граждански и търговски дела, който е една от основните цели, залегнали в Регламент № 44/2001, в съответствие със съображение 6 от него.

74. Според мен в случая прилагането по аналогия на тази разпоредба се оказва релевантно. Това прилагане изисква да изложа следните съображения.

75. На първо място, както вече посочих по-горе, изискването за определяне на имуществената санкция не е предвидено във всички държави членки[44]. Следователно етапът на предварително определяне на тази санкция може да бъде подчинен на различни правила и процедури в отделните национални правни системи, какъвто е случаят по настоящото дело, доколкото в белгийското право не съществува такава процедура за определяне. Това различие между националните законодателства е причината, поради която е прието съдържащото се в член 49 от Регламент № 44/2001[45] правило. По-специално, от изготвения от г-н Schlosser доклад[46] е видно, че това правило е било включено „за преодоляване на трудностите, които биха могли да произтекат от това в отношенията между държавите в областта на изпълнението на съдебни решения относно извършването на отделни действия, когато предвидената санкционна мярка е имуществена санкция“ [неофициален превод].

76. Според Комисията в това отношение, макар че Регламент № 2201/2003 не съдържа разпоредба, еквивалентна на член 49 от Регламент № 44/2001, този въпрос не е повдиган в преговорите, нито разглеждан по време на съставянето на Регламент № 2201/2003. Както тя отбелязва в съдебното заседание, оттук обаче не може да се заключи, че намерението на законодателя е било да изключи изпълнението на имуществената санкция от приложното поле на този регламент.

42 — Това решение е критикувано по-специално в Доклада, изготвен от *Hess*, B., *Pfeiffer*, T. и *Schlosser*, P., op. cit, стр. 271—275, в който се открояват трудностите за тълкуване на член 49 от Регламент № 44/2001. Вж. и *Hess*, B., *Pfeiffer*, T. et Schlosser, P. The Brussels I. Regulation (EC) No 44/2001. Beck, München, 2008, p. 156—159. Следвайки тази линия, член 67 от предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен текст) (COM(2010) 748 окончателен, от 14 декември 2010 г., стр. 271—275) е формулиран, както следва: „[ч]уждестранно съдебно решение, постановено в държава членка, с което се нарежда периодично плащане посредством глоби, е изпълняемо в държава членка, където се иска изпълнение в съответствие с раздели 1 или 2, в зависимост от случая. Компетентният съд или орган в държавата членка по изпълнение определя размера на плащането, ако този размер не е бил окончателно определен от съдилищата на държавата членка по произход на съдебното решение“. Както отбелязва Комисията в писменото си становище, вследствие на преговори все пак е било договорено, че условието относно определянето на окончателния размер на имуществената санкция е единственото конкретно средство, позволяващо да се гарантира изпълнението на тези санкции в чужбина, и разпоредбата е останала непроменена при преработката на Регламент № 44/2001. Вж. и коментара ми в следващата бележка под линия.

43 — Вж. член 55 от Регламент № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен текст) (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1). Макар формулировката на този член да се различава от тази на член 49 от Регламент № 44/2001, изискването за съдебното определяне на имуществената санкция се съдържа и в двата члена. Вж. и член 66 от Регламент № 1215/2012: „1. [н]астоящият регламент се прилага само по отношение на съдебни производства, образувани по отношение на автентични актове, формално съставени или вписани и по отношение на съдебни спогодби, одобрени или сключени на или след 10 януари 2015 г. 2. Независимо от член 80, разпоредбите на Регламент (ЕО) № 44/2001 продължават да се прилагат към съдебни решения, постановени в рамките на образувани съдебни производства, към автентични актове, формално съставени или вписани, и съдебни спогодби, одобрени или сключени преди 10 януари 2015 г., включени в приложното поле на посочения регламент“.

44 — Вж. точка 42 от настоящото заключение.

45 — Вж. *Gaudemet-Tallon*, H. Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001. Conventions de Bruxelles et de Lugano. 4. ed., L.G.D.J., 2010, p. 487.

46 — Op. cit., стр. 132.

77. На второ място, ще отбележа, че прилагането по аналогия на член 49 от Регламент № 44/2001 би избегнало всякаква форма на преразглеждане по същество на решението, постановено от съда на държавата членка по произход, като това, което може да произтече от намесата на съда на държавата членка по изпълнението[47], забранена в член 26 от Регламент № 2201/2003[48]. Всъщност, като се намеси, за да оформи имуществената санкция така, че да интегрира изискванията от националното си право процесуални елементи, този съд не само би се сблъскал с трудностите, характерни за прилагането на процесуалните правила на друг правен ред, но най-вече — и това е най-важният аспект — той би изпаднал в противоречие с установения с Регламент № 2201/2003 режим за изпълнение и с принципа на взаимно признаване на съдебните решения, на който този регламент се основава[49]. В това отношение ми се струва уместно да отбележа и че съгласно съображения 2 и 21 от Регламент № 2201/2003 режимът на признаване и изпълнение на съдебните решения е крайъгълен камък за създаването на действително пространство на правосъдие и се основава на принципа на взаимно доверие.

78. Освен това бих добавил, че предвид особения характер на правото на лични отношения, що се отнася до неговото практическо упражняване[50], единственото правомощие, с което разполага юрисдикцията на държавата членка по изпълнението с оглед на решението относно това право, е повереното ѝ с член 48 от Регламент № 2201/2003 относно практическите условия за упражняването му[51]. Всъщност тази разпоредба оставя известна свобода на преценка на юрисдикцията на държавата членка по изпълнението, като ѝ позволява да се намеси, за да гарантира ефективното упражняване на правото на лични отношения. Въпросната юрисдикция обаче не може да преразглежда решението по същество, а трябва да провери само дали то съдържа практически разпоредби относно упражняването на разглежданото право и дали тези разпоредби са достатъчни[52]. В това отношение Комисията подчертава в писменото си становище, че юрисдикциите следва да използват предоставените им с член 48 от Регламент № 2201/2003 правомощия, за да направят така, че правото на лични отношения да бъде винаги възможно и ако е необходимо, да може да бъде даден ход на неговото изпълнение. Споделям тази позиция.

79. На трето място, прилагането по аналогия на член 49 от Регламент № 44/2001 според мен се налага като изключение от общото правило по член 41, параграф 1 от Регламент № 2201/2003. Това правило предвижда признаването и изпълнението на решение относно правото на лични отношения в друга държава членка, „без да е необходима декларация за изпълняемост и без да се предоставя каквато и да е възможност за противопоставяне на неговото признаване, ако решението е било заверено в държавата членка, която го е издала в съответствие с параграф 2“. Така евентуалното изменение на право на лични отношения с цел, от една страна, да се отговори по-добре на интереса на детето и от друга, адаптиране към евентуално настъпилите промени е изключително от компетентността на юрисдикцията на държавата членка по произход. Юрисдикцията на държавата членка по изпълнението трябва да може да обоснове решението си по имуществена санкция, чийто окончателен размер е бил определен.

47 — Вж. *McEleavy*, P. Article 48. — In: Brussels II bis Regulation, *Magnus*, U. et *Mankowski*, P. (eds), op. cit., p. 398—402, p. 399: „It was clearl[y] […] that courts in the State of enforcement were afforded a limited power through Art. 48 to review the foreign order to assess the modalities of its operation“.

48 — В това отношение вж. и член 45, параграф 2 от Регламент № 44/2001.

49 — Вж. по аналогия решение Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, т. 69 и 70).

50 — Правото на лични отношения често зависи от външни фактори като здравословното състояние на детето или разстоянието, разделящо родителя от него, които стават още по-осезаеми при трансграничен контекст.

51 — Съгласно член 48 от Регламент № 2201/2003, ако „необходимите разпоредби за това не са [били] направени или са [били] недостатъчни в решението, издадено от съдилищата на държавата членка, компетентни по съществото на делото, и при условие че основните елементи на това решение са спазени“.

52 — Вж. *McEleavy*, P., op. cit., стр. 398.

80. Следователно в случая по главното производство г-н Bohez трябва да получи от белгийската юрисдикция потвърждението на окончателния размер на имуществената санкция, макар съгласно белгийското право да не се изисква никакво отделно решение. В това отношение ми се струва полезно да се направи позоваване на белгийската съдебна практика и теория в тази област. Съгласно тази практика искането пред съда на държавата членка по произход е оправдано от гледна точка на Регламент № 44/2001, макар белгийското право да не предвижда процедура за определяне на имуществената санкция [53]. От друга страна, в белгийската теория се счита, че в контекста на „европейското пространство“ превес има Регламент № 44/2001 и белгийският съдия-изпълнител е компетентен да определи имуществената санкция, дори да не е започната процедура за изпълнение в Белгия [54]. При всички положения, правомощието за определяне на тази санкция е на компетентните органи на държавата по произход.

81. На четвърто място, струва ми се, че изискването за определяне на имуществената санкция в рамките на Регламент № 2201/2003 се съвместява добре с една така деликатна област като областта на семейните взаимоотношения като цяло и в частност тази на правото на лични отношения. Съгласно член 24, параграф 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз „дете[то] има право да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, освен когато това е против неговия интерес“ [55]. В това отношение от съображение 2 от Регламент № 2201/2003 следва, че правото на лични отношения се счита за приоритетно. Ето защо, за да се защитят правата на детето, от основно значение е и двамата родители да могат реално да упражняват правото си на такива отношения — нещо, което е именно и целта на всяка имуществена санкция.

82. В този контекст прилагането по аналогия на член 49 от Регламент № 44/2001 би позволило осъществяването на съдебен контрол върху твърдените от страна на кредитора за основното задължение лице пропуски. Този контрол е от основополагащо значение, за да се отговори по-добре на интереса на детето. Всъщност той предполага съдът на държавата членка по произход да установи не само броя на отсъствията на детето, но и причините за тези отсъствия, например дали те са свързани със злополука, със здравословното състояние на детето или на единия от родителите, с отказа на подрастващ да поддържа взаимоотношения с родителя, който не упражнява родителските права, или с икономически проблеми на родителите.

83. Накрая, както следва от точка 79 от настоящото заключение, ако в интерес на детето е наложена имуществена санкция с решение относно правото на лични отношения и нейното изпълнение се иска в друга държава членка, съответните две юрисдикции трябва да си сътрудничат, за да се гарантира, че ще бъдат взети предвид всички аспекти по делото. За целта те могат да използват правомощията, които им предоставя член 48 от Регламент № 2201/2003.

53 — Вж. определение от 17 септември 2003 г. на председателя на първоинстанционен съд, Лиеж: „[…] става въпрос за превантивно искане, допустимо, в случай че поведението на задълженото лице ясно показва, че задължението за плащане на имуществената санкция се оспорва. В допълнение, това предварително определяне на размера на тази санкция се изисква от Регламент № (ЕО) № 44/2001, член 49 […], което обосновава с оглед на Регламента искането пред съд на държавата по произход, макар че в Регламента Бенелюкс не се предвижда процедура за определяне на имуществената санкция“.

54 — Вж. *De Leval*, G. et *Van Compernolle*, J. Saisies et astreinte. Édition de la Formation Permanente CUP — 10/2003, Université de Liège, p. 272, както и *Van Compernolle*, J., op. cit., стр. 47: „[з]а разлика от предвиденото в пространството на Бенелюкс, в европейското пространство се изисква повторното отправяне на въпроса пред съд на държавата по произход, за да се получи нов титул, определящ имуществената санкция, въз основа на който може да се проведе процедура за принудително събиране. Поради това европейският регламент има превес и съдия-изпълнителят е компетентен да определи санкцията, дори и да не е започната процедура за изпълнение“.

55 — Вж. съображение 33 от Регламент № 2201/2003. Вж. и *Lenaerts*, K. The Interpretation of the Brussels II Bis Regulation by the European Court of Justice. —In: En hommage à Albert Weitzel — L'Europe des droits fondamentaux, Sous la direction de Luc Weitzel, Pedone, A., 2013, p. 129—152, p. 132: „The Regulation must be interpreted in compliance with the fundamental rights of the child concerned, notably with Articles 7 and 24 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union“.

Такова сътрудничество налага споделяне на правомощията и отговорностите между съда на държавата членка по произход и съда на държавата членка по изпълнението, за да се гарантира на детето признатата му от правото на Съюза закрила. Интересът на детето трябва приоритетно да бъде взет предвид от съответните юрисдикции [56].

84. Ето защо с оглед на изложените по-горе съображения съм на мнение, че преди да бъде изпълнена в държавата членка, където се иска изпълнението, имуществената санкция трябва да бъде предмет на ново съдебно решение в държавата членка по произход, за да бъде нейният размер окончателно определен от съда на тази държава членка.

85. Предвид отговорите ми на третия и четвъртия въпрос на петия отправен от запитващата юрисдикция преюдициален въпрос не следва да се дава отговор.

V – **Заключение**

86. С оглед на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Korkein oikeus въпроси по следния начин:

1) Съдебното решение, което е постановено в една държава членка и е придружено от имуществена санкция с цел да се гарантира упражняването на право на лични отношения, не подлежи на изпълнение в друга държава членка на основание на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

2) Имуществена санкция, която е съставна част от решението относно правото на лични отношения, като разглежданата по главното производство, по тази причина подлежи на непосредствено изпълнение на основание на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и не може да се счита за мярка по изпълнението, вписваща се в рамките на процедурата за изпълнение по смисъла на член 47, параграф 1 от този регламент.

3) Преди да бъде изпълнена в държавата членка, където се иска изпълнението, имуществената санкция трябва да бъде предмет на ново съдебно решение в държавата членка по произход, за да бъде нейният размер окончателно определен от съда на тази държава членка.

56 — Вж. *Lenaerts*, K., op. cit., стр. 151: „When interpreting the provisions of the Brussels II bis Regulation relating to matters of parental responsibility, the ECJ always takes into account the best interests of the child“.